

VERANTWOORDING FRACTIE EUROPEES PARLEMENT

DEZE VERANTWOORDING IS GESCHREVEN OVER HET JAAR 2019 EN MOET NOG VASTGESTELD WORDEN DOOR HET CONGRES.

2019 stond in het teken van Europese verkiezingen. De groene fractie werd met 75 leden in het Europees Parlement groter dan ooit en ook GroenLinks groeide van twee tot drie zetels. We namen afscheid van Judith Sargentini en verwelkomde Tineke Strik en Kim van Sparrentak als nieuwe GroenLinks-Europarlementariërs naast Bas Eickhout die naast lijsttrekker voor GroenLinks ook het gezicht was van de Europese Groene Partij samen met de Duitse Ska Keller.

AANLOOP NAAR DE EUROPESE VERKIEZINGEN (FEBRUARI - APRIL 2019)

Voordat het Europees Parlement op campagnereces ging, werden nog verschillende Europese wetten afgerond.

Onder leiding van Bas sloot het Europees Parlement een akkoord met de lidstaten over schonere vrachtwagens. Vrachtwagens moeten in 2025 15 procent minder uitstoten, in 2030 moet dat zijn teruggebracht tot 30 procent. Ook moet in 2025 2 procent van de verkochte vrachtwagens zonder of met heel weinig uitstoot zijn. Nu bedraagt de CO₂-uitstoot van zware bedrijfsvoertuigen, zoals vrachtwagens, bussen en touringcars, nog zes procent van de totale CO₂-uitstoot in Europa. Het is voor het eerst dat de EU wettelijke CO₂-standaarden voor vrachtwagens vaststelt.

Het Europees Parlement stemde ook in met regels om wegwerpplastic in te dammen. Dat betekent dat we in 2021, onder andere, geen van plastic gefabriceerde wattenstaafjes, rietjes, borden en ballonenstokjes meer zullen zien. Dit is een goede eerste stap maar als het aan GroenLinks ligt komt er een EU-belasting op het gebruik van nieuw plastic, worden er ontwerpisen gesteld aan producten met plastic en moet de EU ook zorgen voor veel meer hergebruik van bestaand plastic. De rap groeiende hoeveelheid plastic die we gebruiken moet worden terugschroefd. Plasticproducenten moeten een prikkel krijgen om op zoek te gaan naar alternatieven.

In afwachting van een akkoord over de Europese meerjarenbegroting nam het Europees Parlement standpunten in over de verschillende programma's die de regels bepalen voor Europese subsidies. Het landbouwbeleid is met zo'n 30% van de EU-begroting (365 miljard euro verdeeld over zeven jaar) één van de grootste programma's. Momenteel geldt de regel: hoe meer hectares, hoe meer geld, zonder fatsoenlijke prikkels om groener te produceren. Dit beleid zet aan tot schaalvergroting en massaproductie en verspilling van belastinggeld. Het voorstel van de Europese Commissie ver-

zuimt om het landbouwbeleid grondig te verduurzamen. De landbouwcommissie van het Europees Parlement wilde de zwakke eisen waaraan boeren moeten voldoen om subsidies te krijgen, verder uithollen. Ze zetten amper geld apart voor boeren die meer voor milieu en klimaat willen doen. De milieucommissie scherpte het Commissievoorstel juist aan. Momenteel wordt er tussen de twee commissies onderhandeld over een definitieve stellingname van het Europees Parlement waarbij Bas vanuit de milieucommissie onderhandelt namens de groene fractie.

GroenLinks was wel tevreden dat er voor het eerst een specifiek programma wordt opgesteld om de rechtsstaat in Europa te verdedigen en versterken. Onder leiding van groene rapporteur Bodil Valero kwamen de regels tot stand om verdedigers van de rechtsstaat en democratie zoals NGOs met Europees geld te ondersteunen. Dat is hard nodig aangezien de rechtsstaat in onder andere Polen en Hongarije zwaar onder druk staat en verschillende nationale regeringen deze organisaties actief tegenwerken.

Het Europees Parlement stemde over nieuwe regels die klokkenluiders overal in de Europese Unie beter moeten beschermen. Zo kunnen misstanden die het publieke belang schaden beter aan de oppervlakte komen zonder repercussies voor de klokkenluider. De regels kwamen tot stand op initiatief van de groene fractie die in 2016 een voorstel deed voor de richtlijn.

Een meerderheid van het Europees Parlement stemde in met een controversiële update van het digitaal auteursrecht. GroenLinks stemde tegen. Judith constateerde dat het bereikte akkoord over de wet het vrije

internet ondergraaft. Duizenden Europeanen gingen de straat op tegen de plannen voor uploadfilters en de heffing op links. Het risico bestaat dat online platforms het filter veel strenger instellen dan noodzakelijk is, om hun eigen risico's af te dekken. Daarnaast zijn uploadfilters foutgevoelig waardoor geblokkeerd kan worden wat wel wettelijk is toegestaan. Dat gaat gevolgen hebben voor memes, parodieën of content die wel legaal zijn, maar lijken op auteursrechtelijk materiaal.

Na het historische rapport van Judith om Hongarije aan de Artikel 7-procedure te onderwerpen voor het stelselmatig schenden van de rechtsstaat, zette Judith de strijd voor de rechtsstaat in haar laatste maanden voort. Ze maakte deel uit van de driekoppige delegatie van het Europees Parlement die met de Europese ministers onderhandelde over de directeur van het nieuwe Openbaar Ministerie van de Europese Unie. Dit Europees Openbaar Ministerie (EOM) heeft als taak grootschalig en grensoverschrijdend misbruik van EU-geld aan te pakken. Mede dankzij Judith schaarde het Europees Parlement zich vierkant achter de Roemeense kandidaat Laura Codruța Kövesi. Kövesi was als hoofdaanklager van het Roemeens Nationaal Anticorruptie Agentschap (DNA) zo succesvol dat de eigen regering haar ontsloeg. Ondanks hevige tegenwerking van de Roemeense regering overtuigde het Europees Parlement de Raad uiteindelijk om haar te benoemen. De benoeming van Kövesi is een belangrijke overwinning van het parlement om de neiging van lidstaten die elkaar de hand boven het hoofd te houden als de rechtsstaat in het geding is, te doorbreken.

EUROPESE VERKIEZINGEN (MEI 2019)

Eind april ging het Europees Parlement met verkiezingsreces. GroenLinks nam in het Europees Parlement afscheid van Judith Sargentini die in haar tien jaar als Europarlementariër belangrijke bijdragen en successen haalde in de strijd tegen mensenrechtenschendingen bij de winning van grondstoffen, een menswaardig Europees asiel, migratiebeleid, een betere aanpak van witwassen en belastingontduiking en in het verdedigen van de rechtstaat in Hongarije en elders.

Bas Eickhout trok niet alleen de lijst van GroenLinks, maar was samen met Ska Keller ook de officiële groene kandidaat voor het voorzitterschap van de Europese Commissie en daarmee het gezicht van de Europese groene campagne. Hij reisde Europa af om groene nationale campagnes te versterken en debatteerde met andere Europese "Spitzenkandidaten" waaronder de Christendemocraat Manfred Weber en de sociaaldemocraat Frans Timmermans. Bas presenteerde een groene en sociale visie voor Europa tegenover de als alternatiefloos gepresenteerde compromissen van de twee grote fracties die het Europees Parlement decennialang domineerden.

Gesteund door de grootste klimaatdemonstraties en scholierenstakingen voor het klimaat werd klimaatverandering een cruciaal thema in de verkiezingscampagne. Bas toerde door Nederland met klimaatcolleges en schreef een klimaatmanifest om zijn visie en expertise op Europees klimaatbeleid te delen. Behalve klimaat werd de Europese verkiezingscampagne zoals zo vaak gedomineerd door debatten tussen voor en tegenstanders van Europese samenwerking, met een televisiedebat tussen slechts twee nationale partijleiders (Baudet en Rutte) als dieptepunt.

De grote overwinning van de PvdA onder leiding van zittend Eurocommissaris Timmermans, ging niet ten koste van GroenLinks: We behaalden met 10,9 procent van de stemmen drie zetels in het Europees Parlement: één meer dan in 2014 toen GroenLinks 7,0 procent van de stemmen kreeg.

Dankzij zeer goede verkiezingsuitslagen in onder andere Frankrijk en Groot-Brittannië, en een historische goede uitslag voor de Groenen in Duitsland groeide de groene fractie spectaculair van 52 zetels naar 75 zetels.

EEN NIEUWE EUROPESE COMMISSIE (SEPTEMBER-NOVEMBER 2019)

In een uitgedijde groene fractie konden de drie Europarlementariërs van GroenLinks goede uitgangspunten krijgen om te werken aan onze idealen. Bas Eickhout werd opnieuw eerste vicevoorzitter en penningmeester van de groene fractie. Hij werd bovendien groene coördinator en eerste vicevoorzitter van de milieucommissie en neemt zitting in de commissies economische zaken en de begrotingscontrolecommissie. Tineke Strik bemachtigde een plek in de commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken waar ze tevens coördinator namens de groene fractie is. Ook is ze lid van de commissie buitenlandse zaken en de subcommissie mensenrechten. Vanuit deze commissies heeft ze een uitstekende uitgangspunt om mensenrechten en de rechtsstaat te verdedigen, zowel binnen de Europese Unie als daarbuiten. Ook is ze lid van de Schengen Scrutiny Commissie, die controleert hoe lidstaten en Frontex omgaan met de regels voor binnen- en buitengrenzen. Daarnaast is ze rapporteur voor het herziene voorstel voor de Terugkeerrichtlijn. Kim van Sparrentak is lid van de commissies interne markt en sociale zaken. Dit biedt een uitgelezen kans

om tegen doorgeslagen marktwerking en voor een socialer en meer divers Europa te strijden.

Na de verkiezingen was het de taak aan regeringsleiders om een nieuwe voorzitter van de Europese Commissie te nomineren, de opvolger van Jean Claude Juncker. Er waren twee marathonsessies voor nodig voordat de regeringsleiders tot een kandidaat kwamen. Het was voor GroenLinks een democratische teruggang dat geen van de Europese lijsttrekkers ("Spitzenkandidaten") werd genomineerd. Daarmee werd de benoeming van de Commissievoorzitter teruggehaald naar de achterkamers. De Duitse Ursula von der Leyen die geen enkele rol speelde in de Europese verkiezingen, kwam uit de hoge hoed.

De groenen zochten de dialoog op met Von der Leyen in een poging om de goede groene verkiezingsuitslag te vertalen in inhoudelijke prioriteiten voor de nieuwe Commissie. Ze bleek echter niet bereid om de groenen als deel van een coalitie mee te nemen in haar beleidsprogramma. Ze stelde hoopgevende prioriteiten met een Europese Green Deal en een Europa dat volop meekan in de digitalisering. Maar op cruciale concrete punten kon ze GroenLinks niet overtuigen. Ze hield vast aan het vervuilende en verouderde Europees landbouwbeleid. Ze bleef steken op een ambitie voor het terugdringen van broeikasgassen in 2030 die lager ligt dan waar het vorige Europees Parlement zich voor uitsprak. Daarnaast nam Von der Leyen geen stelling over de positie van de Hongaarse regeringspartij Fidesz in haar christendemocratische politieke familie, en of ze een artikel 7-procedure tegen Hongarije zou steunen. Ook deed ze geen enkele concrete belofte over de aanpak van belastingontwijking van multinationals en andere maatregelen om Europa socialer te maken. Met 383 Europarlementari-

ers, net iets meer dan de vereiste meerderheid van 374 stemmen, werd Von der Leyen verkozen.

Na de benoeming van Von der Leyen als voorzitter van de Europese Commissie, presenteerde ze begin september haar team van 26 kandidaat-Eurocommissarissen die zich in hoorzittingen voor het Europees Parlement moesten presenteren voordat het Europees Parlement over de voltallige Europese Commissie stemde. Deze hoorzittingen zijn meer dan een formaliteit, zo bleek ook dit keer. Maar liefst drie kandidaten waren genoodzaakt zich terug te trekken omdat ze op onvoldoende steun konden rekenen in het Europees Parlement.

GroenLinks speelde een belangrijke rol in de hoorzittingen. Bas scherpte de groene beloftes aan van kandidaat-Eurocommissarissen voor milieu, klimaat en landbouw. De Eurocommissaris voor transport bleek echter ongeschikt omdat ze de groene ambities van haar collega-commissarissen nauwelijks deelde, maar kreeg toch de benodigde steun. Bas kreeg toezeggingen van vicevoorzitter Dombrovskis voor nieuwe wetgeving op het vlak van duurzame investeringen en het uitbreiden van klimaatrapportage door bedrijven.

Tineke vroeg de nieuwe Hongaarse kandidaat-Commissaris Várhelyi hoe hij geloofwaardig de toetreding van nieuwe lidstaten - en de kwaliteit van de rechtsstaat - zou kunnen toetsen terwijl hij de rechtsstaatschendingen in Hongarije jarenlang vurig verdedigde. Ondanks de ernstige tekortkomingen van zijn antwoorden, stemde een meerderheid van christendemocraten, sociaaldemocraten en liberalen echter onder politieke druk in met de Eurocommissaris. Tineke stelde ook vraagtekens bij de nieuwe

kandidaat Margaritis Schinas die onder de noemer "Defending the European Way of Life" als vicevoorzitter onder andere migratie en veiligheid onder zijn hoede kreeg. Na aanhoudende kritiek vanuit het Parlement op de benaming van zijn portefeuille veranderde Von der Leyen deze in 'Promoting the European way of Life'. Bij kandidaat-commissaris Johansson drong Tineke met succes aan om betere garanties voor het redden van asielzoekers op zee, en versterkte controle op de bescherming van rechten van vluchtelingen in derde landen waarmee de EU migratie-afspraken maakt.

Kim zorgde ervoor dat Eurocommissaris Schmitt gaat werken aan plannen die betaalbare huisvesting in EU-landen moeten ondersteunen. Aan kandidaat-Commissaris Sylvie Goulard (interne markt) vroeg zij naar plannen om Europese aanbestedingsregels groener te maken en tegen te gaan dat de zorg met nodeloze bureaucratie en marktwerking wordt opgescheept. Goulard kon onvoldoende overtuigen zowel op inhoud als haar omgang met financiële affaires uit het verleden. Ze kreeg onvoldoende steun en werd vervangen door Thierry Breton. Hij kreeg wel de benodigde steun, maar helaas had ook Breton weinig oog voor doorgeslagen marktwerking en de benodigde vergroening van de interne markt.

Door de moeizame hoorzittingen stemde het Europees Parlement pas eind november over de gehele nieuwe Europese Commissie. GroenLinks oordeelde dat deze Commissie geen onvoorwaardelijke steun verdient en onthield zich van stemming. Het team van Von der Leyen kent veel zwakke plekken, maar GroenLinks zal er in het Europees Parlement op een constructieve manier aan werken om wetsvoorstellen bij te sturen en Von der Leyen's groene en digitale beloftes

snel om te zetten in daden, zoals een klimaatwet en regels om de macht van techgiganten in te perken.

HET NIEUWE EUROPEES PARLEMENT EN EUROPESE COMMISSIE GEÏNSTALLEERD

(DECEMBER 2019 - JANUARI 2020)

Aan het einde van het jaar stonden enkele belangrijke Europese klimaatbesluiten op het programma. Bas ging als leider van de delegatie van het Europees Parlement naar de klimaatop die werd verplaatst van Santiago naar Madrid. Ondanks grote woorden die vroegen om ambitieuze besluiten - onder andere het Europees Parlement riep de klimaatcrisis uit - mislukte het om landen in Madrid achter afspraken te krijgen om de handel in CO2-rechten aan te scherpen. Onder andere Brazilië en Australië waren de dwarsliggers en daarom wil GroenLinks consequenties zien in de handelsverdragen die de EU van plan is met deze landen te sluiten. De volgende klimaatop in Glasgow (eind 2020) wordt cruciaal om nog zicht te houden op maatregelen die de doelstellingen van het Parijsakkoord implementeren.

De Europese regeringsleiders konden het met moeite eens worden over de doelstelling om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Polen ging alleen akkoord onder voorwaarde dat het voldoende geld krijgt in de onderhandelingen over de meerjarenbegroting. Bas ondervond tegelijkertijd grote weerstand bij de lidstaten in de onderhandelingen die hij leidde over een Europese wet voor groene investeringen: de zogenaamde "taxonomie". Pas na dagenlange onderhandelingen en publieke druk gingen de nationale regeringen akkoord met regels die definiëren welke investeringen op een betrouwbare manier als groen gedefinieerd kunnen worden. Dit geeft een belangrijke impuls om het grote geld richting duur-

zaamheid te bewegen. Bas werkt de komende maanden verder aan een duurzame financiële sector, onder meer met een rapport om de Europese Investeringsbank te vergroenen. De Europese Commissie presenteerde zeer snel na haar aantreden plannen voor een Europese Green Deal. Dit toont aan hoe duurzaamheid eindelijk de prioriteit krijgt die het verdient en echt centraal staat bij deze nieuwe Europese Commissie. Maar Bas constateerde anderzijds dat de grote woorden in de Green Deal voorlopig aankondigingen zijn van plannen op de langere termijn, terwijl directe aanpassing van Europees beleid dat momenteel schade berokkent aan het klimaat en aan de biodiversiteit voorlopig niet aan de orde lijkt. Denk aan het landbouwbeleid, het handelsbeleid of grootschalige gasprojecten die de EU faciliteert. In een resolutie die Bas in januari uitonderhandelde, vraagt het Europees Parlement om meer ambitie en meer concrete directe actie.

Tineke beet haar tanden in een gelekt rapport waaruit blijkt dat de Tsjechische premier Andrej Babiš miljoenen EU-landbouwsubsidies wegslusde naar z'n eigen bedrijf. Dit ondermijnt de rechtsstaat en schaadt het vertrouwen van mensen in de politiek. Tineke dringt aan op stevige actie van de Europese Commissie om tegen deze fraude op te treden. Dit is een eerste testcase voor de nieuwe eurocommissarissen Věra Jourová en Didier Reynders. Zij zijn beiden lid van de liberale politieke familie van Babiš. Ook bekritiseerde Tineke het gebrek aan voortgang bij de aanpak van rechtsstaatschendingen in Polen en Hongarije. De regeringsleiders doen alsof zij in een impasse zitten omdat Polen en Hongarije een veto kunnen inzetten tegen sancties. Er zijn echter meer maatregelen die de EU-landen kunnen nemen, zoals het gezamenlijk indienen van

een klacht tegen Polen bij het Europees Hof. Het Europees Parlement steunde een resolutie om meer druk te zetten op de Poolse en Hongaarse regeringen.

Tineke werkt momenteel als rapporteur aan wetgeving die de regels voor de terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers voorschrijft. De behandeling van deze wet is een belangrijke eerste stap in een bredere herziening van het Europees asielbeleid. Ze vroeg in verschillende debatten aandacht voor de zorgelijke situatie van asielzoekers aan de buitengrenzen van de EU, met name vanwege de aanhoudende beschuldigingen over gewelddadige 'pushbacks', en bezocht daarvoor Kroatië en Bosnië-Herzegovina. Ze zet druk op de Europese Commissie om te zorgen voor een onafhankelijke monitoring en om op te treden tegen schendingen van de fundamentele rechten en de weigering van de toegang tot een asielprocedure. De schendingen door de Kroatische regering zullen moeten worden betrokken bij de beoordeling of de lidstaat kan toetreden tot het Schengengebied. Meer dan 100 Europarlementariërs steunden de oproep van Tineke aan de ministers van asiel van de lidstaten om urgente actie te ondernemen om de schrijnende situatie van asielzoekers op de Griekse eilanden te verbeteren onder andere door minderjarigen op te nemen.

Tineke onderhandelde namens de groenen over een parlamentsresolutie die de inval van Erdogan in Noord-Syrië veroordeelde, opriep tot EU-sancties en meer bescherming voor vluchtelingen in Noord-Syrië.

De EU geeft miljarden uit aan ontwikkelings samenwerking en noodhulp. Tineke stelt de ondoorzichtigheid van Europese financiële stromen voor ontwikkelingssamenwerking en migratie aan de orde. Dat is hard nodig aangezien de Europese Commissie de neiging heeft

migratiebeleid steeds vaker als “crisissituatie” te bestempelen waarmee het gebruik kan maken van uitzonderlijke bevoegdheden die transparantieregels over subsidies omzeilen. Kim spant zich in om de sociale rechten van werknemers in de snelgroeïende platformeconomie te verbeteren. Ze zette het thema op de kaart met een screening van de schrijvende film “Sorry we missed you”. Binnenkort komt Ken Loach op uitnodiging van Kim naar Brussel om in gesprek te gaan met beleidsmakers en platformwerkers over dit thema. Kim verweet de Europese Commissie daadkracht voor de bescherming van platformwerkers. In de presentatie van de “sociale routekaart” kwam de Commissie niet verder dan het organiseren van een conferentie in plaats van wetsvoorstellen. Ook zal Kim zich vanuit de interne markt commissie bezighouden met de nieuwe plannen van de Europese Commissie om Europa klaar te stomen voor het digitale tijdperk.

In haar strijd voor een betaalbare woning voor iedereen, stelde Kim vragen aan de Europese Commissie over de nieuwe Hofuitspraak die AirBnB als informatiedienst classificeert. Dit perkt mogelijk de ruimte van lokale en nationale autoriteiten in om beleid te maken dat perk en paal stelt aan tijdelijk verhuur met een prijsopdrijvend effect. Kim wil dat de Commissie snel met plannen komt om betaalbare huisvesting niet langer ondergeschikt te maken aan Europese vrije marktregels. GroenLinks stelde de hofuitspraak ook op nationaal niveau en in Amsterdam aan de kaak.

Kim zet zich in voor een inclusieve samenleving onder andere via de parlementaire groep die de LHBT-rechten bevordert. Ze riep in haar maiden-speech op om harder op te treden tegen de “LHBT-vrije zones” die in

Polen zijn verschenen. Het groeiend aantal aanvallen op de LHBT-gemeenschap vanuit de staat, regeringsfunctionarissen en politici beperkt zich niet alleen tot Polen. Ook op veel andere plekken in de EU is sprake van toenevende anti-LHBT-sentimenten. Kim is lid van het gendermainstreaming-netwerk van het parlement en als zodanig verantwoordelijk dat de genderdimensie over de volle breedte wordt meegenomen in het werk van de interne marktcommissie. Kim is tevens lid van de parlementaire groep die opkomt voor de rechten van mensen met een beperking.

BREXIT

Het einde van 2019 stond ook in het teken van de Brexit. Nadat de voorwaarden van het vertrek van het VK uit de EU tot drie keer toe waren afgekeurd door het Britse lagerhuis, koos de nieuwe Britse premier voor een andere weg. Hij paste de deal over het terugtrekkingsakkoord aan en stuurde aan op nieuwe verkiezingen om een duidelijke meerderheid voor zijn harde Brexit-lijn te krijgen. De Conservatives wonnen een ruime meerderheid waarmee een snelle Brexit onvermijdelijk werd. Het Europees Parlement stemde eind januari over het terugtrekkingsakkoord. Een ruime meerderheid, inclusief GroenLinks, steunde het akkoord waarin belangrijke afspraken staan over de rechten van burgers, een nieuwe grens tussen Noord-Ierland en Ierland wordt voorkomen en de handel voorlopig niet verstoord wordt. Maar deze overgangsbepalingen gelden slechts tot eind 2020 waardoor er snelle noodzaak is voor afspraken over de toekomstige relatie met het VK. Het wordt een grote uitdaging om goede afspraken te maken gezien de inzet van de regering van Boris Johnson om zoveel mogelijk te kunnen afwijken van Europese regels en standaarden. Voor GroenLinks is het cruciaal dat de EU

geen bevoorrechte markttoegang geeft aan het VK zonder respect voor Europese standaarden voor milieu, klimaat, werknemers en belastingontwijking.

Per 31 januari is het VK niet langer lid van de EU en verdwijnt het land uit de Europese instituties. De Brexit is niet alleen een historisch verlies voor de EU, maar ook voor de groene fractie in het Europees Parlement. Maar liefst 11 Britse groene Europarlementariërs verlieten het parlement na een emotioneel afscheid. Hoewel er door een nieuwe zetelverdeling tussen landen ook vier nieuwe groenen voor in de plaats komen, wordt de groene fractie per saldo kleiner, net als de liberale en sociaaldemocratische fracties.